

ERFENIS en TESTAMENTEN

KIDS Langdorp 17 oktober 2013

Inleiding

Ik ben Lieve STROEYKENS, geassocieerde notaris in het kantoor Michiels & Stroeykens te Aarschot.

Op een gegeven moment werd er door de KIDS Wolfsdonk een schrijven verstuurd naar verschillende notarissen waarbij KIDS Wolfsdonk werd voorgesteld en waarbij men uitlegde aan de notarissen dat de bewoners op alle mogelijke manieren de begeleiders duidelijk hadden gemaakt dat ze al hun bezittingen niet naar de staat wilden laten vloeien en dat ze een testament wilden op maken of dat ze iets wilden doen.

Alvorens het over testamenten te hebben, dien ik eerst wat te vertellen over erfrecht en over successierechten.

Ik ga het vandaag niet alleen het hebben over wat bewoners kunnen doen maar ook over wat ouders en eventueel andere familieleden kunnen doen en dit omdat wanneer mensen met een mentale beperking zelf niets kunnen doen, andere personen wel iets kunnen doen. Ik zal de personen die onbekwaam zijn om zelf iets te doen hierna als “zorgkinderen “ aanduiden.

Ik ga het aldus hebben over volgende onderwerpen:

wie zijn mijn **erfgenamen**?

wat zit in mijn **nalatenschap**:

voor gehuwden/ouders eventueel van bewoners van de KIDS is het belangrijk te weten hoe hun vermogen verdeeld of vererfd zal worden, wat ze bijvoorbeeld kunnen doen om ervoor te zorgen dat hun andere kinderen na het overlijden van hun zorgkind minder successierechten betalen.

We gaan het even hebben over huwelijkscontracten en over wie voorbehouden erfgenaam zijn dit wil zeggen wie je niet (volledig) kan onterven. Vooraleer we een testament opstellen moeten we weten wat we kunnen doen, met wie we rekening moeten houden en met wie niet.

Nadien heb ik het over **successierechten** wat moet je betalen als je erft om nadien te komen naar het onderwerp waarvoor ik in eerste instantie gevraagd ben, namelijk het opstellen van een testament.

Het zal veel informatie zijn dat op jullie afkomt. Ik probeer me evenwel te beperken tot de grote lijnen, het is niet de bedoeling om individuele gevallen te bespreken, maar de opzet van mijn verhaal is dat jullie eens nadenken en jullie nadien laten te begeleiden door jullie notaris om de nodige stappen te ondernemen.

Wie zijn de erfgenamen?

Wie zijn de erfgenamen? Ik spreek voorlopig nog niet over de langstlevende echtgenoot of partner.

Er zijn 4 orden volgens bloedverwantschap:

Erfgenamen in de eerste orde sluiten de volgende ordes uit, dwz als er geen erfgenamen zijn in de eerste orde gaat men naar de tweede orde, zijn er daar erfgenamen dan erven de andere ordes niet enzovoort

Binnen de ordes is het de eerste in graad die de andere uitsluit (tenzij plaatsvervanging waarover later)

Een graad in eerste orde is de afstand (of lijn), het aantal generaties tussen een persoon en een overledene

Bijvoorbeeld uw achterkleinkind staat in de derde graad ten opzichte van U : 1 graad tot zijn ouder, uw kleinkind, twee graden tot uw kind en drie graden tot bij U

In de andere ordes zijn de graden het aantal personen via de gemeenschappelijke stamvader er naar de overledene

Bijvoorbeeld : mijn tante staat in de derde graad ten opzichte van mij: van mijn ouder 1 graad - naar mijn grootouder/gemeenschappelijke stamvader 2 de graad en zo naar mijn tante , samen 3 graden

De eerste orde zijn de

De afstammelingen: kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen:

in 1ste orde erven de kinderen (1e graad) ieder een gelijk deel;

bij vooroverlijden van één van de kinderen zal de plaats ingenomen worden door de kinderen van dat vooroverleden kind en zij erven samen het deel dat normaal voor hun moeder/vader bestemd was

Bijvoorbeeld iemand sterft, had drie kinderen, dan erven de drie kinderen ieder één/derde; indien één van de kinderen vooroverleden was en die ook drie kinderen heeft dan erven de twee kinderen ieder een derde en dan ervan de drie kleinkinderen samen het deel van hun voor overleden ouder, samen één/derde of ieder één/negende.

Tweede orde

Iemand zonder afstammelingen : als de ouders nog leven erven ze elk 1/4de, het overige gaat naar de broers en zussen (of diens afstammelingen),

Bijvoorbeeld vader + moeder en 3 kinderen

- als beide ouders nog leven, erven ze elk 1/4de en de andere helft wordt verdeeld over de 3 kinderen die dus elk 1/6 de krijgen.

- Als 1 van de ouders gestorven is dan erft de langstlevende ouder 1/4 (het deel van de vooroverleden ouder wordt niet aan de andere ouder toebedeeld, maar gaat naar de broers en zussen) en dan wordt 3/4de verdeeld over de 3 broers en zussen, die elk 3/12de erven.

-Als beide ouders gestorven zijn erven de broers en zussen elk een gelijk deel

De verdeling van het deel gebeurt in gelijke delen, tenzij zij kinderen zijn uit verschillende huwelijken dan wordt het deel dat ze erven in 2 delen verdeeld (dat wordt de kloving genoemd), de vaderlijke en moederlijke lijn.

Volle broers en zussen erven in de 2 lijnen, halve broers en zussen erven enkel in 1 lijn tenzij er geen andere broers en zussen in de andere lijn zijn, dan erven ze alles.

Het is belangrijk voor het vervolg van mijn verhaal om te weten dat als men geen kinderen heeft het niet enkel ouders zijn dit erven maar ook broers en zussen. Ik stel vast dat vele mensen denken dat ouders **alleen** erven als ze geen kinderen hebben.

De successierechten die broers en zussen moeten betalen zijn veel hoger dan de successierechten die ouders moeten betalen, dus kan het interessant zijn dat er een testament gemaakt wordt om hiervoor te verhelpen, om er voor te zorgen dat als er nog ouders leven zij eerst erven.

Derde orde

Als er geen broers en zussen (of diens afstammelingen) zijn, gaat alles naar de bloedverwanten in opgaande lijn: zijnde de ouders of grootouders, elke ouder krijgt de helft,

Indien één van de ouders gestorven is gaat diens paart naar de naaste erfgenaam langs die kant van de familie. (kloving)

Bijvoorbeeld iemand sterft en heeft geen broers en zussen, moeder leeft nog vader is overleden evenals zijn ouders, hij heeft nog twee broers

Moeder erft de helft de andere helft gaat naar de vaderlijke lijn, de twee nonkels erven samen de helft of ieder één/vierde.

Vierde orde

Als beide ouders (en de grootouders) overleden zijn, zal de erfenis verdeeld worden over de moederlijke lijn (helft) en vaderlijke lijn (ooms, tantes, neven en nichten) erfenis wordt verdeeld onder de erfgenamen tot de 4de graad, de bloedverwanten die het dichtst in de graad staan erven als er geen erfgenamen zijn in 1ste linie gaat de helft naar de andere linie

Vijfde orde

Zijn er geen erfgenamen in beide linies dan erft de Belgische staat alles.

Wat zit in mijn nalatenschap?

Samenstelling nalatenschap wordt bepaald door erfrecht en huwelijksvermogensrecht.

Ongehuwd = nalatenschap is ganse vermogen.

Gehuwd = alles hangt af van het huwelijksstelsel/eventueel huwelijkscontract.

1. Zonder huwelijkscontract of wettelijk stelsel

Als men geen huwelijkscontract heeft of gekozen heeft voor het wettelijk stelsel zijn er drie vermogens namelijk het eigen vermogen van de man, gemeenschappelijk vermogen en eigen vermogen van de vrouw.

Het gemeenschappelijk vermogen is alles wat men verwerft vanaf het huwelijk, alle inkomsten vallen in het gemeenschappelijk vermogen

Het eigen vermogen omvat hetgeen men had vóór het huwelijk (bij een tweede huwelijk kan dit aanzienlijk zijn); hetgeen men bekomt via erfenis en hetgeen men krijgt (schenking)

Bij overlijden wordt normaal gezien het gemeenschappelijk vermogen verdeeld in twee : de helft is voor de langstlevende echtgenoot, de andere helft valt in de nalatenschap.

De eigen goederen (van voor het huwelijk/gekregen en geërfd) van de overledene vallen ook in de nalatenschap.

De eigen goederen van de langstlevende vallen uiteraard niet in de nalatenschap

Het kan wel moeilijk zijn te bewijzen wat niet in de gemeenschap valt, immers bij een gemeenschappelijk stelsel gaat men er van uit dat alles gemeenschappelijk is;

zo zal een bankrekening die op naam van 1 van de echtgenoten staat geacht worden gemeenschappelijk te zijn; als men wil bewijzen dat dit niet zo is, bijvoorbeeld dat het geld komt van een schenking, dient men zelf de bewijzen hiervan bij te houden (de banken houden de uittreksels slechts 10 jaar bij)

Als men daarin tegen een huis geërfd of gekregen heeft is het gemakkelijker dit te bewijzen omdat hier officiële papieren van zijn (aangifte van nalatenschap of notariële akte).

Opgelet de inkomsten van eigen goederen (interessen, huurgelden bijvoorbeeld) vallen wel in het gemeenschappelijk vermogen !

Wat het gemeenschappelijk vermogen betreft kan men met keuzebedingen en verblijvingsbedingen ervoor zorgen dat bij het eerste overlijden eventueel gans het gemeenschappelijk vermogen naar de langstlevende gaat zodat dit pas zal vereffend worden bij het 2de overlijden.

Weet iedereen wat volle eigendom of eigendom wil zeggen? Vruchtgebruik wil zeggen dat men recht heeft op de vruchten van die eigendom, bijvoorbeeld als het gaat om een huis, dan mag men er (gratis) in blijven wonen, of men mag het verhuren, zodat men de inkomsten ervan heeft. Als het huis verkocht wordt krijgt men een bepaalde geldsom, die een kapitalisatie van het vruchtgebruik vertegenwoordigt en die rekening houdt met de leeftijd van de vruchtgebruiker, hoe ouder U bent hoe minder U krijgt voor uw vruchtgebruik !

Volle eigendom min vruchtgebruik is blote eigendom.

Bij ons op kantoor werken we met keuzebedingen wat het gemeenschappelijk vermogen betreft, waarbij men als langstlevende echtgenoot kan kiezen tussen ofwel alles ofwel de helft volle eigendom en de helft vruchtgebruik, ofwel enkel vruchtgebruik ofwel bepaalde percentages in volle eigendom of

vruchtgebruik van alle roerende alle onroerende ofwel bepaalde roerende en bepaalde onroerende goederen/

Men kan per goed uit de gemeenschap dus kiezen. Bedoeling is dat pas na overlijden van de eerststervende de langstlevende een keuze maakt, naargelang de omstandigheden dan.

Alles wat de langstlevende niet neemt uit het gemeenschappelijk vermogen wordt dan vererfd volgens de wet of het testament.

Dit kan voor ouder met een zorgenkind een interessante piste zijn, om de vererving pas plaats te laten vinden na het 2de overlijden; de langlevende erft normaal de helft van het gemeenschappelijk vermogen + vruchtgebruik op het eigen vermogen.

Men dient er wel rekening mee te houden dat als we het aantal erfgenamen verminderen er in principe meer successierechten zullen dienen te worden betaald, de zogenaamd clausule “ langst leeft alles” wil zeggen dat de langstlevende alles erft van het gemeenschappelijke vermogen en dat bovendien nadien de kinderen terug op de zelfde helft zullen moeten betalen !!

Maar het is niet steeds de goedkoopste die de meeste geruststelling geeft.

Een keuzebeding kan ook handig zijn als men onbekwamen erfgenamen heeft dat men dan bijvoorbeeld kan opteren van bepaalde rekeningen volledig te nemen en andere niet bijvoorbeeld.

Immers wanneer onbekwamen erven dienen er een aantal bijzondere regels te worden gevolgd: zij kunnen enkel aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving na machtiging van de vrederechter ofwel verwerpen na machtiging van de vrederechter (de wet van 17 maart 2013 die in werking zal treden op 1 juli 2014 voorziet dat een onbekwamen eventueel ook zuiver zou kunnen aanvaarden. Na de machtiging door de Vrederechter moet de bewindvoerder of houder van het ouderlijk gezag een verklaring afleggen op de rechtbank van eerste aanleg waar de nalatenschap is opengevallen en wordt dit gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad zodat alle schuldeisers zich gedurende drie maanden kunnen manifesteren. Er wordt door de notaris een inventaris opgemaakt, er wordt ter plaatse opgeschreven waaruit het gemeenschappelijk vermogen bestaat en de nalatenschap, de huisraad wordt opgeschreven en alle roerende een meestal ook alle onroerend goederen evenals alle gekende schulden.

Bedoeling hiervan is dat een onbekwame nooit zal instaan met zijn eigen vermogen als zou blijken dat de nalatenschap meer passief dan actief bevat, een bekwame persoon die de nalatenschap zuiver aanvaardt zal verantwoordelijk zijn voor het eventuele min-resultaat.

Een onbekwame riskeert niks te ontvangen maar zal nooit onder nul ontvangen .

Na de inventaris wordt de vereffening bij de Vrederechter getekend en daarin wordt bepaald wie wat erft. Het geld van de onbekwame persoon wordt op een speciale rekening geblokkeerd.

Bijgevolg dient de langstlevende echtgenoot zéér lang op zijn/haar geld te wachten (buiten het bedrag van 5000 euro) en kan het interessant zijn bepaalde gelden/rekeningen volledig te kunnen kiezen zodat de banken deze gelden al kunnen vrijmaken om dat ze dan niet in de nalatenschap vallen.

2. Scheiding van goederen

Bij scheiding van goederen zijn er in principe twee vermogens: het vermogen van de man en van de vrouw, als zij samen kopen noemt men dit een onverdeeldheid.

De langstlevende erft normaal gezien vruchtgebruik op het eigen vermogen van de eerststervende (tenzij kinderen uit een vorige relatie en een bepaling in het huwelijkscontract hierover). De blote eigendom gaat naar de kinderen en als die er niet zijn naar de ouders en broers in tweede orde zoals we daarstraks zagen.

3. Algehele gemeenschap

Hierbij is alles gemeenschappelijk; we noemen dit het “grote liefdes contract”;
Alles wordt verdeeld, vererfd (zoals hierboven gezegd voor het gemeenschapsstelsel), er is normaal gezien geen eigen vermogen.
Ook hier kan gewerkt worden met een keuzebeding

Als er kinderen(afstammelingen) zijn erft de langstlevende echtgenoot/echtgenote in principe het vruchtgebruik op alles.

Als er geen kinderen(afstammelingen) zijn erft de langstlevende gehuwd onder (algemene) gemeenschap de ganse gemeenschap en het vruchtgebruik op de eigen goederen.

Indien men niet gehuwd is erft men in principe niets van zijn partner behalve een wettelijk samenwonende (verklaring op het gemeentehuis bij de Burgerlijke Stand) : die erft vruchtgebruik op je gezinswoning en huisraad.

Hoe zit het met de successierechten?

In België heeft ieder gewest zijn eigen successierechten (en ook schenkingsrechten).

Ik ga het enkel hebben over de Vlaamse successierechten, die van toepassing zijn als men de laatste 5 jaar vóór zijn overlijden het langst in Vlaanderen heeft gewoond.

Successierechten dienen te worden betaald door alle rijksinwoners van België op hun vermogen hier in België en in het buitenland, op alles wat men nalaat bij zijn overlijden (na aftrek van de schulden en de begrafenis kosten) en ook nog op een aantal zaken die de wetgever fictief bij het vermogen van een overledene toevoegt, zoals bij voorbeeld een handgift die minder dan drie jaar heeft plaatsgevonden en waarop geen schenkingsrechten werden betaald.

Niet-rijksinwoners betalen enkel op hun onroerend vermogen in België.

Hoeveel bedragen de successierechten ?

1. Successierechten in rechte lijn

Rechte lijn (kinderen, kleinkinderen, stiefkinderen indien ze erven), ouders, grootouders, echtgenoten, samenwonenden (als ze erven) die

1 jaar samenwonen en gemeenschappelijke huishouding of op zelfde adres gedomicilieerd;

Wettelijk samenwonenden (onmiddellijk zelfde tarief).

Successierechten: - 3% 0 - € 50.000 per erfgenaam
- 9% € 50 - € 250.000 per erfgenaam
- 27% boven € 250.000 roerend/onroerend apart.

Op de gezinswoning dient de langstlevende echtgenoot of de wettelijk samenwonende of de feitelijk samenwonende na drie jaar (en mits een testament, want zoals gezegd een feitelijk samenwonende erft in principe niets) niets te betalen !!! Op hetgeen men erft van de gezinswoning betaalt me niets als partner (geldt niet voor een rechtverkrijgende in recht lijn, bijvoorbeeld uw kind)

Het voorbeeld dat ik nu ga geven is steeds met de zelfde getallen voor alle categorieën, zodat U het verschil kan zien;

Bijvoorbeeld: iemand is overleden en heeft twee erfgenamen namelijk zijn 2 kinderen, er is 1 huis van 200.000 euro en geld voor 100.000

Men kijkt naar het erfdeel per erfgenaam en roerend en onroerend apart.

Dus elk kind betaalt op de helft van het huis of 100.000 euro, tzt 3% op de eerste schijf van 50.000, of 1.500 euro en op de volgende schijf van 50.000 euro in ons voorbeeld 9% of 4.500 euro

Elk kind betaalt op de helft van het geld of op 50.000 euro, 3 % of 1500 euro.

Iedere persoon betaalt 7.500 euro in het totaal

Er blijft van de 300.000 euro min 2X 7500 = 285.000 euro over .

2. Broers en zussen

Het netto aandeel per erfgenaam
Roerend en onroerend wordt samen belast

€ 0 - € 75.000 30%
€ 75.000 - € 125.000 55%
> € 125.000 65%

Bijvoorbeeld: Iemand laat na als zijn enige erfgenamen zijn broer en zus.

We nemen het zelfde huis en hetzelfde geld als hierboven.

Het roerend en onroerend wordt samengeteld, of 200.000 + 100.000, of 300.000 euro.

De broer en zus erven elk 150.000 euro, op 75.000 euro 30 % = 22.500 euro, op 50.000 euro (tot de schijf van 125.000 euro) 55 % of 27.500 en dan op 25.000 euro 65% of 16.250 euro.

In het totaal per persoon : 66.250 euro

Er blijft van de 300.000 euro (min 132.500) = 167.500 euro over.

! Als broers en zussen samenwonen vallen ze onder het tarief samenwonende (mits 1/3jaar of wettelijk samenwonend) (voordeel: zelfde tarief en ook vrijstelling voor de gezinswoning)!

3. Anderen (neven, nichten, verdere bloedverwanten, vreemden) : er zijn slechts drie categorieën voor de successierechten

Op som van de netto delen die door alle rechtsopvolgers van deze groep samen worden verkregen (dus niet per erfgenaam) en roerende en onroerende goederen samen.

€ 0 - € 75.000 45%
€ 75.000 - € 125.000 55%
> € 125.000 65%

Bijvoorbeeld : Een neef en nicht erven van hun suikernonkel, ieder de helft, terug het zelfde huis en geld

Successierechten worden op het geheel geteld: dus op 200.000 + 100.000 = 300.000 euro

Dan worden de successierechten geteld: 45% op 75.000 euro of 33.750 euro , 55% op 50.000 euro of 27.500 euro en dan 65% op de rest of op 300.000-125.000: 175.000 euro waarop 65 %

successierechten of 113.750 euro, samen 175.000 euro.

Nu pas wordt er per persoon geteld, de som van 175.000 euro wordt gedeeld door twee: ze betalen elk 87.500 euro

Er blijft van de 300.000 euro 125.000 euro over.

Er zijn ook nog vrijstellingen wat de successierechten betreft, voor onder andere bepaalde bossen, Ven gebieden, er zijn nog verminderingen naargelang het bedrag dat men erft en een gehandicapte krijgt ook vermindering waarbij het bedrag afhankelijk is naargelang of hij erft in rechte lijn of in zijlijn en naargelang de leeftijd . (art 54 WB Succ Rechten)

Men dient ingevolge artikel 135 wetboek inkomsten belasting vóór de leeftijd van 65 jaar als gehandicapte te worden aanzien, dit is onder andere voor iemand die 66% lichamelijk, geestelijk gehandicapt of arbeidsongeschikt is verklaard, iemand die minstens 9 punten heeft gemeten ingevolge de wetgeving van tegemoetkoming aan gehandicapten waarbij de zelfredzaamheid wordt bepaald.

Welke mogelijkheden biedt een testament?

Nu gaan we eens kijken hoe we van het wettelijk erfrecht kunnen afwijken door een testament te maken en aan welke beperkingen/grenzen we dus dienen te houden.

Beperkingen / grenzen van een testament

1. Ouders kunnen hun kinderen niet volledig onterven

Zij kunnen hun kinderen deels onterven namelijk:

- 1)) als ze 1 kind hebben : voor de helft;
- 2) als ze 2 kinderen hebben voor een/derde ;
- 3) 3 kinderen of meer voor een/vierde.

Het deel dat ze niet kunnen “afnemen” noemt het reservatair of voorbehouden deel, het deel waar ze wel vrij over kunnen beschikken noemt het beschikbaar deel.

Soms vragen de mensen of ze dan niet beter alles kunnen schenken aan één van de kinderen zodat er bij hun overlijden niks overschiet en het andere kind dan enkel haar deel van “nul” kan vragen. De wetgever heeft hier een stokje voor gestoken, bij overlijden wordt de fictieve massa samengesteld er wordt niet alleen gekeken naar wat er is bij overlijden maar ook naar wat er al is gegeven tijdens het leven om dan te bepalen of iedereen minstens zijn minimum heeft gehad .

Ouders met zorgkinderen kunnen regelingen treffen met hun huwelijkscontract en ook met eventuele restlegaten of fidei commis waarbij zij bepalen dat het deel dat naar hun zorgenkind zal gaan door dat kind mag gebruikt en opgedaan worden maar dat wat ervan overblijft bijvoorbeeld naar de andere kinderen moeten gaan.

Wettelijk is dit in principe ook zo. We hebben daarstraks gezien dat een (zorgen) kind dat geen testament kan maken en geen kinderen heeft, als erfgenamen zijn ouders, als ze nog leven, heeft en zijn broers en zussen.

Broers en zussen moeten zoals we zagen hoge successierechten betalen.

Als de broers en zussen via dit restlegaat achteraf alles erven van wat hun broer/zus geërfd heeft van zijn/haar ouders en ervan overblijft, door het testament is het alsof het weer rechtstreeks van de ouders komt en dus aan de tarieven rechte lijn!

Bedoeling is dat men er dan voor zorgt dat het “eigen” geld van het zorgenkind in eerste instantie gebruikt wordt om in zijn levensonderhoud te voorzien en er voor te zorgen dat het goed verzorgd wordt.

Als het kind meer dan voldoende middelen heeft en meer dan genoeg heeft met zijn reserve zal men het restlegaat veelal beperken tot het voorbehouden deel en niet het wettelijk erfdeel; zodat het overige direct bij het overlijden van de ouders naar de andere broers en zussen gaat !

Men moet bekwaam zijn om een testament te maken, dat wil zeggen dat de erfenis van een onbekwame sowieso volgens de wet (de ordes die we daarstraks gezien hebben) zal vererfd worden. Daarom dat het belangrijk kan zijn dat ouders of anderen die een onbekwame als erfgenaam hebben zelf zorgen dat hetgeen er zal overblijven van wat hun onbekwame kind of erfgenaam zal erven op een goedkope manier teruggaat naar de andere kinderen; de broers en zussen.

2. Kinderen zonder afstammelingen kunnen hun ouders niet onterven

Kinderen zonder afstammelingen kunnen hun ouders niet onterven tenzij ze alles aan hun echtgenoot of wettelijk samenwonende partner geven. Ze kunnen hun broers en zussen wel onterven. Het kan interessant zijn om bij testament alles voor de (langstlevende) van de ouders te laten gaan gezien de tarieven van de successierechten en nadien zal vanuit de ouders weer alles naar de andere broers en zussen gaan maar volgens de tarieven rechte lijn.

Als er geen ouders zijn, zijn er geen voorbehouden erfgenamen meer !

Opgelet ! Echtgenoten zijn in principe ook voorbehouden erfgenaam ten opzichte van elkaar: zij dienen vruchtgebruik te ontvangen minstens op de helft van de nalatenschap en met absolute minimum het vruchtgebruik op de gezinswoning en huisraad .

Het vruchtgebruik dat een wettelijk samenwonende in principe erft op de gezinswoning en de huisraad kan worden ontnomen via testament, de wettelijke samenwonend is geen voorbehouden erfgenaam, hij kan perfect onterfd worden !

Als er geen partners en geen ouders zijn en enkel erfgenamen in zijlijn, die zoals we daarnet zagen veel successierechten betalen, kan men werken met een duolegaat waarbij een VZW, een goed doel bijvoorbeeld 50% van de nalatenschap krijgt (VZW betaalt in Vlaanderen 8,8% aan successierechten) en bijvoorbeeld de broers en zussen, de neven en nichten ook 50% krijgen maar waarbij de VZW de successierechten die ze dienen te betalen ten hunnen laste neemt.

Uiteindelijk krijgen de broers en zussen/neven en nichten 50% netto tenzij ze alles zouden erven ze al vanaf € 75.000 55% en vanaf € 125.000 65% zouden moeten betalen (of nog 35% in plaats van 50% zouden overhouden).

De neef en nicht van ons voorbeeld krijgen door dit duolegaat de helft van de nalatenschap of 150.000 euro

Indien er geen testament was en ze alles erfd bleef er 125.000 euro over

De VZW betaalt 8,8 % op 150.000 euro of 13.200 euro en de successierechten te betalen door de neef en de nicht op 150.000 euro (77.500) , ze houden er 150.000 – 13.200 – 77.500 euro of 59.300 aan over.

Men kan tijdens zijn leven al het één en ander regelen met betrekking tot zijn vermogen op 2 manieren:

Door schenkingen, hoe dit dient gebeuren, welke tarieven hiervan toepassing zijn, hoe men hiermee rekening zal houden nadien om te bepalen of er bepaalde erfgenamen niet onterfd zijn ga ik vanavond niet bespreken. Opgelet!: schenken wil zeggen dat men tijdens zijn leven iets weggeeft. Als je wil schenken moet je zeker zijn dat je het nooit meer zal nodig hebben. Als er voorbehouden erfgenamen zijn zal men nadien de schenkingen bij het vermogen bijtellen om te zien of iedereen zijn minimum deel heeft gehad.

Een 2de manier om zijn erfenis te regelen is het opstellen van een testament, waarbij met bepaalt hoe zijn vermogen moet verdeeld /vererfd worden en waarbij men moet rekening houden met de wettelijke grenzen die ik daarstraks vermeld heb (bijvoorbeeld ouders met 1 kind kunnen slechts de helft bij testament aan iemand anders geven) en wat de successierechten betreft zal men kunnen zorgen dat er minder successierechten moeten betaald worden door af te wijken van het wettelijk erfrecht zoals hierboven vermeld. Bijvoorbeeld aanstelling ouders alleen in de plaats van broers of zussen.

Hoe kan met een testament maken?

In principe kunnen enkel bekwame mensen een testament maken, mensen die op het ogenblik dat ze een testament maken gezond van geest zijn,

Minderjarigen, gerechterlijk onbekwaamverklaarden en verlengd minderjarigen kunnen geen geldig testament maken. Een verlengd minderjarige wordt als een kind van 15 jaar beschouwd en kan geen testament maken.

Personen die onder voorlopig bewind zijn verklaard kunnen eventueel mits machtiging van de vrederechter een testament maken.

Er zijn drie geldige manieren:

1. Eigenhandig testament

Dit wil zeggen dat met het testament zelf schrijft, met de hand. Er zijn namelijk 3 essentiële voorwaarden voor de geldigheid van zulk testament, namelijk:

Eerste voorwaarde: je moet het dus zelf schrijven (volgens een vonnis van de rechtbank van Brussel van 7 februari 1991 er werd aanvaard dat een blinde persoon een geldig testament kan maken in brailleschrift, doch één zwaluw maakt de lente niet, beter is voor een blinde persoon een andere vorm van testament, die zekerder is wat geldigheid, te maken)

- niet getypt;

- niet door iemand anders laten schrijven met de hand;

Tweede voorwaarde: de datum moet er opstaan; om te kunnen bepalen of die persoon bekwam was op dat ogenblik en om te weten of het laatste testament is; in principe moet het jaar, de dag en de maand er op staan maar als men voldoende kan zien op een andere manier welk de datum is zal men dit ook aanvaarden bijvoorbeeld kerstmis 2005

Derde voorwaarde: eigen handtekening: de bedoeling is om iemand te kunnen identificeren en te bewijzen dat men zich akkoord verklaart met de inhoud van het testament, dat het zijn laatste wilsbeschikking weergeeft .

In principe dient hier de gebruikelijke handtekening vermeld te worden , zoals ze ook op andere officiële documenten, zoals je identiteitskaart staat bijvoorbeeld

Best is om je te laten bijstaan door een notaris om je te helpen met de inhoud van je testament.

Het gebeurt dikwijls dat er ruzies tussen erfgenamen ontstaan omwille van de interpretatie van het testament. Als je zelf wat opschrijft is het dikwijls onduidelijk of onvolledig.

Bijkomend probleem is de bewaring van zulk testament. Je kan dit altijd bij een notaris afgeven, die gaat dit in zijn koffer steken zodat niemand (die onterfd is) het kan verscheuren, hij zal ook een inschrijving doen in het CRT (= Centraal Register van Testamenten) zodat bij overlijden iedere notaris zal vinden waar het testament zich bevindt.

De bewijskracht van zulk soort testament is beperkt, de erfgenamen kunnen betwisten dat het testament geschreven is door de overledene, of ze kunnen de datum en handtekening betwisten...

Bijkomend zullen er na overlijden meer formaliteiten dienen te gebeuren dan bij de andere vormen van testamenten (dus meer kosten achteraf)

2. Notarieel testament

Je kan ook een notarieel testament maken, het is een testament dat al wat op voorhand voorbereid wordt door de notaris, na de bespreking met de cliënt, zodat de notaris weet welke inhoud het testament dient te hebben

Het testament wordt nadien bij hem bewaard en ingeschreven in het CRT, het probleem van inhoud en bewaring is hiermee al opgelost.

Het testament gebeurt meestal in de aanwezigheid van 2 getuigen (die de notaris meestal zelf kiest om zeker te zijn dat het geen “verboden” erfgenamen zijn zoals bepaalde familieleden) of het kan ook getekend worden ten overstaan van twee notarissen. De plaats en datum en de getuigen worden vermeld in het testament.

Het testament dient te worden **gedicteerd** voor de notaris in aanwezigheid van de 2 getuigen. De tekst word door de notaris **getypt of met de hand geschreven**.

Men moet zich dus verstaanbaar kunnen uitdrukken, het testament moet worden gedictieerd vóór de notaris, men moet zich op een mondelinge en verstaanbare manier kunnen uitdrukken, gewoon ja en nee antwoorden op de vragen van de notaris is niet voldoende,

Met andere woorden deze vorm van testament is uitgesloten voor stomme en doofstomme mensen, een dove (die het testament kan voorlezen) en een blinde kunnen een notarieel testament maken.

Na het dictee dient het testament nog eens te worden voorgelezen, zodat de getuigen horen dat wat in het testament staat hetgene is wat iemand wenst, normaal gezien leest de notaris het testament nog eens voor maar een dove kan zijn eigen testament voorlezen.

Nadien moet de testator, samen met de getuigen en de notaris het testament **tekenen**. Als de erflater niet kan tekenen of daartoe niet in staat is moet hij dit zelf verklaren en moet men zijn verklaring vermelden evenals de reden waarom men niet kan tekenen (bijvoorbeeld een blinde, deze kan zijn testament dicteren maar niet steeds tekenen).

De **aanwezigheid van de getuigen** is vereist bij elke fase van het testament, , het dictee, het neerschrijven, het voorlezen en het ondertekenen.

In het testament wordt vermeld dat alle voorwaarden nageleefd werden.

Een testament heeft authentieke bewijskracht, als men bezwaren heeft omtrent bijvoorbeeld de aanwezigheid van getuigen dient men een procedure van valsheid in geschriften aan te vatten.

3. Het internationaal testament

De derde vorm van testament is het internationaal testament, dit is eender welk **geschrift**. Het geschrift kan bijgevolg geschreven, getypt, in braille, in, steno, in eender welke taal gemaakt zijn. Het is een geschrift waarvan de erflater verklaart en erkent, in de tegenwoordigheid van **2 getuigen en de notaris** dat dit zijn testament is en hij er de inhoud van kent.

Het verklaren dat een bepaald document zijn testament is mag soepel geïnterpreteerd worden en omvat elke ondubbelzinnige wilsuiting zowel door middel van woorden als door gebaren en tekens .

Nadien dient het testament **getekend** te worden door de testator in aanwezigheid van de notaris en de getuigen, als het testament reeds getekend is bevestigt en erkent de testator dat het zijn testament is Als de testator niet kan tekenen dient hij de oorzaak ervan op te geven aan de notaris die het op testament bevestigt.

Tot slot tekenen de getuigen en de notaris in aanwezigheid van de notaris.

Op het einde van het testament wordt de **datum** vermeld, het is de datum dat het testament bij de notaris wordt aangeboden

De notaris maakt hier een akte van, verklaart dat alle voorwaarden vervuld zijn en bewaart het testament onder omslag onder zijn minuten (= akte).

Dit testament is de aangewezen vorm van testament voor mensen die doof zijn, stom, doofstom of die niet kunnen lezen of niet in staat zijn. Als iemand niet kan spreken moet hij wel kunnen schrijven om op het testament te kunnen bevestigen dat dit zijn testament is.

Een stomme die niet kan schrijven kan geen internationaal testament maken.

Conclusie

Bedoeling is dat iedereen zocht voor een oplossing op maat, waarbij met de verschillende wensen en doelstellingen rekening wordt gehouden. Ik hoop dat met mijn uiteenzetting het wat duidelijk is geworden wat je allemaal kan ondernemen en waaraan je allemaal moet denken alvorens je naar een notaris gaan om dan alle op een juiste manier te laten vastleggen. En ik dank U voor uw aandacht.

Notaris Lieve Stroeykens - Aarschot - 17 oktober 2013